กรณีศึกษา

การให้บริการปรึกษาครอบครัวแก่เด็กที่ถูกกระทำรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว

ข้อมูลเบื้องต้น

วันที่รับแจ้ง : วันที่ 12 พฤศจิกายน 2549
ผู้แจ้ง : ICU เด็ก
ผู้รับแจ้ง : นักสังคมสงเคราะห์คลินิกครอบครัวสมานฉันท์
เด็กผู้เสียหาย : เด็กชายริว
ภูมิลำเนา : กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลที่รับแจ้ง

ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2549 เวลา - น. แพทย์และพยาบาล ICU เด็ก แจ้งว่ามีเด็กชายตกบันได แล้วมีอาการชัก เกร็ง โดยพ่อเลี้ยงเป็นผู้พามาโรงพยาบาล และแจ้งว่าผู้ป่วยตกบันได แพทย์ซักประวัติและตรวจแล้วพบว่า ตามตัวมีรอยฟกช้ำ สมองมีเลือดออก เด็กมีอาการเซื่องซึม และผวาเมื่อถูกเรียก แพทย์สงสัยว่าถูกทำร้ายร่างกาย จึงส่งพบนักสังคมสงเคราะห์

การดำเนินการเบื้องต้น

ผู้ป่วยได้รับการตรวจรักษา ร่างกายจากแพทย์ที่ ICU เด็ก ก็ได้มีการให้การปรึกษาทั้งที่เป็นรายบุคคลและครอบครัว ในเบื้องต้นได้ไปเยี่ยมผู้ป่วยที่หอผู้ป่วย และได้คุยกับบิดาเลี้ยงก่อน
(Individual Counseling) เนื่องจากเป็นผู้พาผู้ป่วยมาและผู้อยู่ในเหตุการณ์ จากนั้นนักสังคมสงเคราะห์ได้คุยกับมารดาเพื่อให้ได้รับทราบปัญหาและความต้องการ (Individual Counseling)
โดยเน้นเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย ปัญหาในครอบครัว แนวทางแก้ไขขั้นต้น จากนั้นได้มีการนัดหมายผู้ป่วยมาอีกครั้งในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2549 เพื่อดำเนินการให้การปรึกษาครอบครัวต่อไป

การสืบค้นข้อเท็จจริง

หลังจากที่นักสังคมสงเคราะห์ได้ให้การปรึกษาแก่ครอบครัวผู้ป่วยในเบื้องต้นแล้วนั้นพบว่ามีหลายประเด็นที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย ดังนี้

ประวัติผู้ป่วยและครอบครัว

นักสังคมสงเคราะห์ได้สัมภาษณ์และซักประวัติทราบว่าผู้ป่วยอายุ 1 ปี อาศัยอยู่กับมารดา บิดาเลี้ยง และลูกพี่ลูกน้องชื่อ ฟลุ๊คอายุ 12 ขวบ เรียนอยู่ที่ โรงเรียนวัดจันทร์ใน มารดาและบิดาได้แยกทางกันแล้ว (ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับบิดา) โดยมารดามีสามีใหม่ตอนผู้ป่วยมีอายุประมาณ 4 เดือน ผู้ป่วยมีตา ตอนนี้ทำงานอยู่ที่สำนักงานเขตบางคอแหลม ไม่ได้อยู่ด้วยกันแต่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกัน มีลุง4 คน คนที่2 เป็นบิดาของฟลุ๊ค ส่งเงินมาให้ใช้จ่ายบ้าง (ลุงติดเชื้อ HIV) ส่วนลุงและน้าสาว 1 คน ต่างแยกย้ายไปมีครอบครัว

แผนภูมิครอบครัว

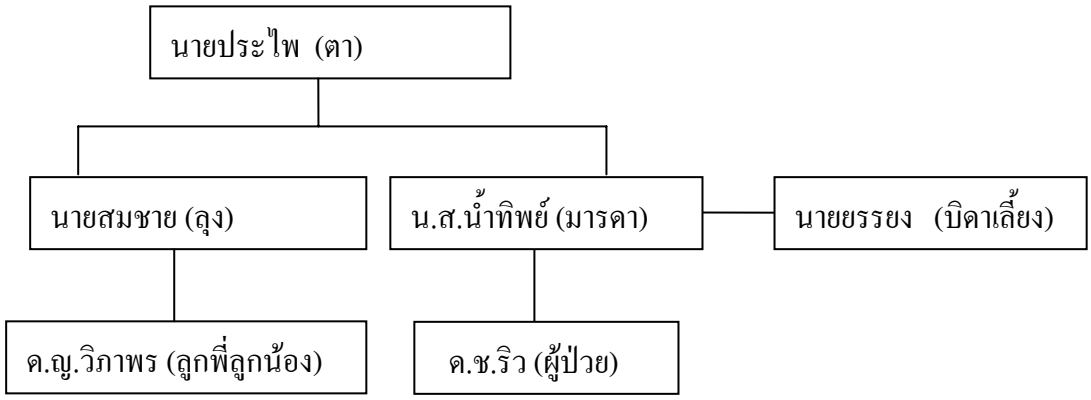

<u>สภาพที่อยู่อาศัย</u>

ปัจจุบันครอบครัวผู้ป่วยอาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ ก่อนเกิดเหตุผู้ป่วยอาศัยอยู่ในห้องเช่าแถว ซอยประดู่ 16 บางคอแหลม เป็นห้อง 2 ชั้น ชั้นบนเป็นห้องนอน ชั้นล่างมีห้องน้ำและห้องโล่ง 1 ห้อง

<u>ความสัมพันธ์ของผู้ป่วยกับบุคคลในครอบครัว</u>

ผู้ป่วยเป็นเด็กไม่สามารถพูดคุยได้ และอยู่ในระหว่างการรักษา พยาบาลผู้ดูแล ICU บอกว่าผู้ป่วยจะมีอาการผวาเมื่อมีคนเรียก

จากการพูดคุยกับ**มารดา**พบว่าส่วนใหญ่มารดาจะเป็นคนเลี้ยงดูผู้ป่วย บิดาเลี้ยงเป็นคนหารายได้ให้กับครอบครัว ผู้ป่วยเป็นคนซน ชอบรื้อของ ผู้ป่วยป่วยบ่อย เพราะชอบเล่นน้ำในกะละมัง จะไปพบแพทย์เป็นประจำที่ศูนย์บริการสาธารณสุขวัดลุ่ม มารดาจะไปหาเพื่อนบ้างโดยให้บิดาเลี้ยงหรือหลานสาวเป็นคนดูแลผู้ป่วย เมื่อก่อนมารดาเคยกินยาขับเลือดเคย เพราะไม่อยากมีบุตร ส่วนบิดาต้องการเอาไว้ ในตอนนี้มารดาไม่ต้องการให้ผู้ป่วยกับบิดาเมื่อพ้นโทษแล้ว อยากเลี้ยงเอง นักสังคมสงเคราะห์ตั้งข้อสังเกตว่ามารดาผู้ป่วยมีบุตรตอนอายุน้อยไม่พร้อมที่จะดูแลบุตร เพราะเจอนักสังคมฯ ครั้งแรกบอกว่าตนเองไม่พร้อมที่จะเลี้ยงดู ต้องการสงเคราะห์เนื่องจากตนเองและบิดาเลี้ยงไม่มีงานทำ ที่ผ่านมาการเฝ้าระวังอันตรายให้กับผู้ป่วยไม่ดีพอ ปล่อยให้ผู้ป่วยตกบันได 4 ครั้ง ไม่ได้รักษาจากแพทย์ แต่ใช้ยาหม่องทา รวมทั้งไม่มีความสามารถในการต่อรองกับบิดาเลี้ยงได้ จึงทำให้ความคิดเห็นของบิดาเลี้ยงเป็นใหญ่

บิดาเลี้ยงเป็นหัวหน้าครอบครัว นักสังคมสงเคราะห์ได้พูดคุยพบว่า เลี้ยงดูผู้ป่วยตั้งแต่อายุได้ 4 เดือน รักเหมือนลูกแท้ๆ ยืนยันว่าไม่เคยทำร้ายร่างกาย เหตุที่เกิดเป็นอุบัติเหตุ หลังจากนั้นได้พูดคุยกันหลายครั้ง บิดาเลี้ยงว่าหลังจากที่ผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาลแล้วตนจะช่วยมารดาดูแลผู้ป่วยให้ดีขึ้น จัดหาที่พักอาศัยใหม่ อาชีพใหม่เพื่อครอบครัว หลังจากนั้นได้ไปเยี่ยมบ้านพบว่า

จากการสังเกตบิดาเลี้ยงพบว่า มีท่าทางผิดสังเกตหลายอย่างเช่น เมื่อเกิดเรื่องแล้ว ได้มีการจดทะเบียนสมรสกับ

มารดาผู้ป่วย ในระหว่างที่พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวบิดาเลี้ยงจะอยู่บริเวณใกล้เคียงทุกครั้ง โดยเฉพาะคุยกับน้องฟลุค เหมือนว่าได้เตรียมตอบคำถามไว้แล้ว เช่น การเลี้ยงดูผู้ป่วย คำตอบคือ ถ้าซนบิดาเลี้ยงจะตีเบาๆ เมื่อคุยเสร็จแล้วก็พากันกลับทันที พยาบาลหอผู้ป่วยเล่าว่าบิดาเลี้ยงและมารดาจะมาด้วยกันตลอด มารดาเคยมาคนเดียว 1 ครั้ง แต่ไม่นาน และในวันที่เจ้าหน้าที่ศูนย์พิทักษ์ฯมาคุยกับพยาบาล หอผู้ป่วยเด็ก และ ตาซึ่งรักษาตัวอยู่ บิดาเลี้ยงจะตามเจ้าหนาที่ตลอด บิดาเลี้ยงจะไม่ค่อยปล่อยให้มารดาอยู่ตามลำพังยากแก่การสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ได้จากการซักประวัติมารดา

นักสังคมสงเคราะห์ได้พูดคุยครั้งแรก มารดาบอกว่าตนเองไม่มีความพร้อมที่จะมีบุตร อยากส่งเข้าสถานสงเคราะห์ และบอกว่าตนเองไม่รู้จะไปพึ่งใคร สามีคนปัจจุบันเป็นคนขี้หึง ไม่ยอมให้ตนเองมีคนใหม่ สามีก็ไม่ได้ทำงาน รายได้ส่วนใหญ่มาจากพี่ชายแต่ก็ไม่เพียงพอ บิดา(ตา) อยู่บ้านใกล้กันแต่ไม่ค่อยสนใจผู้ป่วย ติดสุรา

ในวันเกิดเหตุมารดาไปอยู่บ้านเพื่อน ไม่ทราบว่าผู้ป่วยเข้าโรงพยาบาล ทราบในวันที่ 2 อ้างว่าเพื่อนปิดปัง เมื่อทราบจึงมาเยี่ยมผู้ป่วยทันที ตอนนี้ตนเองยังไม่ได้คุยกับบิดาเลี้ยง คิดว่าผู้ป่วยเล่นอยู่ข้างบน ส่วนบิดาเลี้ยงอาบน้ำอยู่ข้างล่าง ไม่มีคนเห็นเหตุการณ์ มารดาบอกว่าผู้ป่วยซนมาก ชอบเล่นปลั๊กไฟ บิดาเลี้ยงเคยตีเมื่อผู้ป่วยซน

นักสังคมสงเคราะห์ตั้งข้อสังเกตว่า มารดาเหมือนปกปิดบางอย่างเช่น เมื่อพูดถึงประวัติของตนเองและบิดาเลี้ยง หรือบิดาของผู้ป่วย มารดาจะไม่ค่อยพูดและไม่สบตา ส่วนการเลี้ยงดูบุตรส่วนใหญ่มารดาเป็นคนเลี้ยง ผู้ป่วยเคยตกบันได 4 ครั้ง ครั้งที่1 และครั้งที่3 ประมาณ4-5 ขั้น ตนไม่ได้พาไปพบแพทย์ ใช้ยาหม่องทาเท่านั้น บอกว่าผู้ป่วยป่วยบ่อย เพราะชอบเล่นน้ำในกะละมัง จะไปพบแพทย์เป็นประจำที่ศูนย์บริการสาธารณสุขวัดลุ่ม

หลังจากที่นักสังคมฯได้พูดคุยอีกหลายครั้งพบว่า บิดาโดนจำคุกคดียาเสพติด มีภูมิลำเนาอยู่ที่ จ. อ่างทอง ปู่ย่า พี่น้องยอมรับมารดาผู้ป่วย แต่เมื่อตั้งครรภ์มารดาเคยกินยาขับออก เพราะไม่อยากมีบุตร ส่วนสามีต้องการเอาไว้ ในตอนนี้มารดาไม่ต้องการให้ผู้ป่วยกับบิดา อยากเลี้ยงเอง ส่วนญาติพี่น้อง 6 คน ไม่ค่อยได้ติดต่อส่วนใหญ่แล้วจะมีพี่ชายคนรองที่อยู่ห้วยขวางมาเยี่ยมบ้าง พร้อมให้เงินสำหรับตนเองและหลานสาวไว้ใช้จ่าย

ข้อมูลที่ได้จากการซักประวัติจากบิดาเลี้ยง

บิดาเลี้ยงและมารดาผู้ป่วยรู้จักกันที่ร้านคาราโอเกะ มารดาเป็นพนักงานต้อนรับอยู่ที่ร้าน รู้จักกันไม่นานก็มาอยู่ด้วยกัน บิดาเลี้ยงมารู้ทีหลังว่ามารดามีบุตรแล้วอายุ 4 เดือน จากนั้นมารดาจึงผู้ป่วยและหลานสาว อีก 1 คน อายุ 9 ปี ในการเลี้ยงดูผู้ป่วย ตนเลี้ยงมาตั้งแต่อายุ 4 เดือน รักเหมือนลูกแท้ๆ ไม่เคยทำร้ายร่างกาย ทั้งหมดไปอยู่ด้วยกันที่ร้านสติ๊กเกอร์ที่บิดาเลี้ยงทำงานอยู่ ภายหลังมีปัญหากับจึงตกงานและได้แยกมาเช่าบ้านอยู่

บิดาเลี้ยงเคยมีภรรยามาแล้ว 1 คน มีบุตร 2 คน ปัจจุบัน อยู่กับมารดาที่พระประแดง สาเหตุที่เลิกกันเนื่องจากภรรยามีผู้ชายใหม่

ในวันเกิดเหตุ ผู้ป่วยอยู่กับบิดาเลี้ยง 2 คนที่ห้องเช่า ตนเองไปอาบน้ำชั้นล่าง โดยผู้ป่วยอยู่ในห้องซึ่งปิดประตู แต่ไม่ได้ล็อคกุญแจ เมื่ออาบน้ำเสร็จก็เห็นผู้ป่วยนอนอยู่เชิงบันไดชั้นแรก ปลุกไม่ตื่น มีอาการเกร็ง จึงนำส่งโรงพยาบาล คิดว่าผู้ป่วยตกบันได ในวันเกิดเหตุมารดาได้หายตัวออกจากบ้านไป 5-6 วัน ซึ่งบอกว่าไปอยู่กับเพื่อนเพื่อหางานทำ แต่มารู้ทีหลังว่า ไปอยู่กับผู้ชาย

จากการสังเกตของนักสังคมฯ บิดาเลี้ยงพูดจาดี ตอบคำถามชัดเจน เล่าเหตุการณ์ หลายๆครั้งได้เหมือนเดิม ยืนยันหนักแน่นว่าผู้ป่วยไม่ได้ถูกทำร้ายร่างกาย บิดาเลี้ยงจะมีท่าที่โกรธ เมื่อพูดถึงมารดา บิดาเลี้ยงไว้ผมยาว แต่งตัวไม่ค่อยดี ดูไม่เรียบร้อย ลักษณะท่าทางเหมือนคนชอบเที่ยว ไม่น่าจะเลี้ยงเด็กทั้ง 2 คน ได้ตามลำพัง โดยเฉพาะเด็กที่ไม่ใช่บุตรของตน

<u>ข้อมูลที่ได้จากการซักประวัติจากบุคคลในครอบครัว</u>

นักสังคมสงเคราะห์ได้ซักถามข้อมูลจากลูกพี่ลูกน้อง คือ น้องฟลุคได้ให้ข้อมูลว่า ตนรักน้องของตนมาก แต่น้องชอบลื้อ เช่นกระติกน้ำร้อน เตารีด ออกมาจากลัง บิดาเลี้ยงจะตีเบาๆ ตนเลี้ยงน้องตอนที่มารดาไม่อยู่หรือบิดาเลี้ยงไปทำงาน ผู้ป่วยชอบเดินออกไปยืนอยู่บริเวณบันได แต่ตนเห็นก่อน ในการเลี้ยงดูส่วนใหญ่มารดาเป็นผู้เลี้ยงตลอด ในวันเกิดเหตุตนกลับมาจากบ้านตามาเห็นบิดาเลี้ยงของผู้ป่วยปลุกผู้ป่วยแล้วไม่ยอมตื่น จึงให้น้องฟลุคไปตามลุงหมอและย่า ซึ่งเป็นญาติกับบิดาเลี้ยง เพื่อพาไปหาหมอ นอกจากนี้ยังบอกว่าวันนั้นบิดาเลี้ยงและผู้ป่วยนอนด้วยกัน บิดาเลี้ยงปลุกผู้ป่วยไม่ยอมตื่นจนกระทั่งน้องฟลุคมาถึง

น้องฟลุค อายุ 9 ขวบ เรียนอยู่ชั้น ป. 4 โรงเรียนวัดจันทร์ใน ตนเช้าจะได้เงินจากบิดาเลี้ยง จำนวน 20 บาทต่อวันเพื่อโรงเรียน ตอนเช้าไปเองและตอนเย็น บิดาเลี้ยงไปรับ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับญาติ ดังนี้ พี่วิ พี่อ้อ เป็นน้อง มารดาเลี้ยง ลุงหมอ ป้าจันทร์ พี่โอ๊ต เป็นญาติบิดาเลี้ยง

ส่วนตาของผู้ป่วย บอกว่า บิดาเลี้ยงตีผู้ป่วยละน้องฟลุค เวลาที่ ซน การสัมภาษณ์ใช้เวลาเล็กน้อย เนื่องจากตารับการรักษาที่โรงพยาบาล และบิดาเลี้ยงตามมาดู จึงเป็นอุปสรรคในการสัมภาษณ์

<u>ข้อมูลที่ได้จากการซักประวัติจากคนในชุมชน</u>

ได้ข้อมูลจากเพื่อนของบิดาเลี้ยงว่าเมื่อก่อนผู้ป่วย มารดา บิดาเลี้ยง และน้องฟลุค เคยอาศัยอยู่กับเพื่อนๆที่ร้านสติกเกอร์ เนื่องจากเป็นเพื่อนและร่วมกันทำธุรกิจสติกเกอร์ แต่ภายหลังเพื่อนๆทราบว่าบิดาเลี้ยงโกงเงินลูกค้าจึงเลิกร่วมงานกัน จากนั้นทั้งหมดก็ย้ายไปอยู่ห้องพักซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่เดิม

ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตลอดที่อาศัยอยู่ที่ร้านสติกเกอร์ได้ทำร้ายร่างกายผู้ป่วยเป็นประจำ ด้วยการตบตี เคยตีจนศีรษะบวม ผู้ป่วยไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม เช่นชงนมข้นหวานให้กิน ไม่ดูแลความสะอาด ถูกปล่อยปละละเลย บางครั้งที่บิดาเลี้ยงและมารดาไปเที่ยวข้างนอก ก็มักจะขังผู้ป่วยไว้ในห้องคนเดียว หลายครั้งที่ไม่ดูแลจนผู้ป่วยตกบันไดจากชั้น 2 เพื่อนๆบอกว่า สงสารแต่ไม่อยากยุ่งเรื่องครอบครัว บิดาเลี้ยงเป็นเป็นคนไม่ฟังความ

คิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งมารดารักสามีมากกว่าลูกของตนเอง ยอมให้ทำร้ายลูก กลัวสามี จึงไม่มีใครกล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วย

ประเด็นทางการแพทย์

เข้ารับการรักษาในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2549 ได้รับการรักษาที่ หอผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรม ได้ CT สมองพบว่า สมองบาง สมองบวม มีเลือดคลั่งอยู่ในสมอง คาดว่าผู้ป่วยจะมีความผิดปกติทางสมองได้มีรอยแผลเก่าบริเวณศีรษะและตามลำตัว มีรอยช้ำที่บริเวณไหล่ทั้งสองข้าง

ประเด็นทางกฎหมาย

มารดาไม่ยอมแจ้งความดำเนินคดี เพราะต้องพึ่งพาสามี แต่ถ้าไม่ยอมให้เด็กเข้ารับการสงเคราะห์ ทางพนักงานเจ้าที่ตามพรบ. คุ้มครองเด็ก จะดำเนินคดีแทนมารดา

การประเมินสภาวะเด็กและครอบครัว

จากการประชุมทีมวิชาชีพ ประเมินว่าครอบครัวไม่พร้อมในการอุปการะเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจาก มารดาและบิดาเลี้ยงขาดทักษะในการเลี้ยงดูและกระตุ้นพัฒนาการที่เหมาะสม ทำให้เสี่ยงต่อการถูกกระทำซ้ำ ส่วนตาสุขภาพไม่แข็งแรงและดื่มสุรา

จากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตอนแรกบิดาเลี้ยงไม่พอใจที่ไม่ได้รับผู้ป่วยกลับไปเลี้ยง ส่วนมารดาเสียใจกับการต้องให้ผู้ป่วยอยู่ในการอุปการะเลี้ยงดูจากมูลนิธิ

การวางแผนดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยทีมสหวิชาชีพ

ประสานงานสหทัยมูลนิธิเพื่อรับการอุปการะ ในระหว่างการประเมินมารดา บิดาเลี้ยงพร้อมที่จะเลี้ยงดูให้มีความปลอดภัยและสามารถกระตุ้นพัฒนาการของผู้ป่วย

การดำเนินการ

สหทัยมูลนิธิพิจารณาครอบครัวอุปการะ โดยมีครอบครัว นางเอมอร และนิพนธ์ (นามสมมุติ) ที่จังหวัดอยุธยา มีบุตรแล้ว 2 คน ทั้งสองกำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีอาชีพค้าขาย ฐานะมั่นคง

การติดตาม

เด็กได้รับการดูแล ปลอดภัย และมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ ส่วนมารดาเป็นผู้ป่วยติดเชื้อ HIV รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ ส่วนบิดาเลี้ยงยังไม่ถูกดำเนินคดี ต่อมามีบุตรด้วยกัน 1 คนยังอยู่ในระหว่างการติดตามผลการติดเชื้อ HIV